

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шев. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
з 11—12 год. передпол.
Рекламі не застогтается.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в конво 4.30 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фл. фр.,
Італії 2.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Ру-
муни 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Замов-
лення і год.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Англійсько-німецьке братання.

Тост Чемберлена з „чаші любови“.

День дев'ятого листопада є традиційним днем для Англії. У цей день міський голова Лондону дає бенкет, а який вживається історичний перемоніал: — По вулицях проїжджає масмарша на зразок венецького карнавалу, а тою ріжницею, що вози та особи є не символічними веселими поставами, а представниками різних поважних діянок англійського промислу й англ. колоніальних богачів. Вечір на бенкеті, в якому беруть участь представники уряду, торгівлі, промислу та амбасадори чужинних держав, члени уряду, з традиційного обов'язку, мають сказати „щось нового або цікавого“.

Теперішній міністр закордонних справ, Чемберлен, не потребував придумувати спеціальної теми. Від часу приїзду з Льюкарно він не промовляв ще публічно. Мабути резервував собі цей актуальний сюжет на святкову хвилину. Однак і ця тема не була би сенсативною. Від часу повороту Чемберлена часописи випередили його давно і пролиди стільки морнудла над льокариськими договорами, що кіба позакудісові, нові анекдоти, являвані з дипломатичними нарадами могли би розбудити нову цікавість між слухачами. Крім цього огляд міжнародної політики належить з традиції до англійського прем'єра і Чемберлен мусів залишити „більшу половину“ теми своєму товаришеві Болдуїнові.

А проте вистачило Чемберленові сказати одну звичайну фразу, яку при традиційних бенкетах повторюють десятки разів, і вона заступила найбільшу сенсацию. „Пане голово міста! завдяки вашій гостинності я по нині з вашої „чаші любови“ разом з німецьким амбасадором“. Свята національних традицій мають у собі багато чого з чару літочих казок. Є в них слова, на яких знак одичнюється таємні двері і виявляються нові сили; є в них жести, які вистачить виконати, щоб все минуле перемінилось миттю в зовсім нову ситуацію, несподівану для учасників. На столі, за яким сидів англійський міністр з німецьким амбасадором, стояла таз „чаша любови“, з якої пють ті, що братаються. Чемберлен звернувся з нею в сторону представника німецького народу і — часописи всього світа завили незвичайно.

Чи треба ще раз пригадувати, що Німеччина, яка воювала на життя та смерть з Францією, по-вибивала підчас війни для своїх воєніврів бляшані пам'ятні медалі „Боже, покарай Англію“. Франція була і є для Німеччини ворожим сусідом, але не тим, якого можна пенівидити з помування остраку та заздрощів. Таким суперником була і є для Німеччини Англія. Німецька преса має поважні дані казати про новий історичний мент, зазначений зромовою Чемберлена. „Льюкарно є з закінченням, а початком... Те, що я робив нині вечером, цей чини нині зроблять це завтра“ — казав він.

Дивною є гра історичної події. Ці слова сказав найстарший син британського міністра, великого Джона Чемберлена, творця британської колоніальної політики та оборони великої Імперії, який колись, 25 літ тому, переозав нитку англо-німецьких взаємин. Та батько Остена Чемберлена був ще ранийше великим прихильником англо-німецького поозуміння. Згідно з цією ідеєю, він вислав свого молодого сина, нинішнього міністра закордонних справ, до Берліна, і прохав старого Бісмарка, щоб він взяв в опіку молодого студента. Кандидат на майбутнього дипломата провів два роки в домі славного проф. Гаманна, де студіював німецьку історію, працю та мову. Спочини з молодечих літ мусів прокинутись у 62-літній дипломаті, коли він ув'язав своїм обов'язком виконати ту нозу дипломатичну формальність, яка має бути

агідною з інтересами нової англійської політики.

Тост англійського міністра в честь дружби з Німеччиною є відступом нової міжнародної констеляції. Німецький уряд, без огляду на внутрішні настрої, мусів рахуватись з фактом, що Англія вважає корисним, бодай у теперішній мент, співробітництво з Німеччиною, для відродження захитаної економікою рівноваги обох держав і налагодження приваних взаємин з іншими державами. У міжнародних справах — заявив на цим самим бенкеті, англійський прем'єр Болдуін — ми наразі вивели науку з останньої війни. Ми створили механізм для полагоди міжнародних спорів, якого люде з 1914 р. не могли навіть собі уявити. Погодити інтереси таких двох держав як Англія і Німеччина — це одно з найважливіх завдань міжнародної політики обох цих урядів. Англія, у важкий мент внутрішньої політичної боротьби в Німеччині, вважала доцільним першою простягнути до неї помічну руку.

На розстайній дорозі.

(Спроба висвітлення наших церковних відносин.)

IV.

Сама в тих часах, коли на западі збираються різні уніонні конгреси і декламують про це, що „схід для сходу“ (що схолові треба подляштити його обряд, мову, культуру, звичай), наші єпископи — яка іронія! — своїми ділами показують, що унія не має жити, тим більше не має змоги розвиватись. Історична унія — це був тільки почин. Мета: цілковитий латинізм — „єдиноспасьительна латинська церква“. Унія — це тільки „пливкий стан“, як це назвав станицлавський автор, це тільки безнастанне домання східного церковного характеру.

Отже декламування про наведення сходу до унії це таке саме, як декламування польських політиків про „братню“ згоду між Польками й Українцями.

Ясна річ, що про приступлення православного сходу до катол. церкви може бути мова тільки на основі повної автономії. А про вартість тої автономії свідчать не слова (ані навіть „конституції“!), тільки факти. Перед православними унією зди-скредитована то поведіння наших єпископів, то „ржодовою унією“ на Підляшші, то сакраментальною мовчанкою Риму. Пишуть про це православні не лише ті,

що під Польщею, але й ті, що за кордоном. Як би то цілий наряд через одну ніч міг перекинутись з українського в польський, або з „руської“ віри в „польську“! Алеж це протиприродне. Йому асиміляція — це для народу довіг передсмертний болі. Скільки нас уже до-тепер коштує целібатово „реформа“: скільки молоді зломані через неї! А це ще ніщо в порівнянні з тим, що може бути. От примусім, що цього року чи за рік справдатись звістки про те, що митрополит має стати кардиналом і осісти в Римі, а митрополитом має стати єп. Хоминшин. Тепер у львівській архієпархії є около 100 укіч. богословів, а около 150 в семінарії. Ані одного з них не висвятив би єп. Хоминшин жонатим...

Слід і це зазначити, що саме наслідком целібатової реформи і роздору, який вона викликала, у нашій суспільності стали сприятливіші обставини для всяких сектантів. А єпископи, цілою душею заняті своєю „реформою“ і труднощами та неприємностями, які вона спричинює (нпр. виступлення питомих із перем. і станицлав. семінарій), досі бикавально нічого не зробили проти сект — навіть одного послання ад hoc не написали. Теж і духовенство над міру заняте й прибите злободенною „реформою“, — і на стид треба признати, що властиво тільки світські люде, ведені здоровим патріотизмом,

воюють з сектами по часописах! Це все послідовні „благодати“ всі міліційного поопесу. Але це тільки „начало болей“!

Наша шляхта сама поинула народ, не тягнула його за собою. А єпископи сидоміць тягнуть за собою весь наряд — слідом галицьких Вірмен... Що з того вийде? Чи підє наряд? Чи властє єпископам переробити „духа“ нашої суспільності на свій лад? Ніщо не вказує на це. А всі позначки вказують саме на щось протилежне. Історія і життя так звязали наш наряд з грецьким обрядом (з „руською вірою“), що він десять разів легше знов поверне до православ'я, ніж мав би приймати латинський обряд. Зрештою наш наряд інстинктивно розуміє, що це мусів бути тільки для Польків добре, що вони хочуть у нас бачити. А Польки хочуть у нас бачити целібат і все те, що є в галицьких „Вірмен“. Отже нинішній духовий роздор між єпископами й народом ніколи не зможе устунити, але з часом ще й змагати-меться. Якщо наряд хвилює лямозке — це тільки означатиме, що наряд чекає відповідної нагоди, щоб проговорити. Чи цього єпископи не розуміють? У Станицлавові і в Перемішлі ні. Там „самаз ініція“ — целібат заведений без огляду на всіх і все.

Митрополит, як людина небуденної інтелігенції, зорієнтувався в ситуації і приставу на половині дороги. Але чи це змінить курс справи? Все залежить від того, котру сторону Рим піддержить? А для нас ніч вже ясне. Целібатово реформа „mille widziala“ в Римі і у Варшаві. Отже скорше чи пізнійше за Станицлавовом і Перемішлем буде приневолений піти і Львів. Якийсь новий наш єпископ уже перед номінацією мусів писати „широграф“, що продовжатиме „новий курс“ у нашій церкві... Значить, „новий курс“ побіди. Та це буде „Пиргова побіда“.

Це значайна річ, що із зміною політичних обставин усувається та-кож тих єпископів, котрі були креатурами старого режиму або, сидючи на штиках старого режиму, насаджували „духа“, ворожого суспільності. І в нас інакше не буде. Але така зміна „осіб“ на аладичних престолох — це ще була би маринія. Залда „нового курсу“ в нашій суспільності поширюється й поглиблюється нехить не тільки до єпископів, але й до самої унії, до Риму... Отже при першій нагоді „вибухне“ розклад унії. Новим курсом „видушені“ целібати поженуться (певне не всі, але багато їх). Повстануть агітатори, що Рим і Польщу представлятимуть як „одну руку“... І буде так, як було на Хоминшині: якась частина пристане до „правдних“ католиків, це ан. до Польків, друга частина до різних сект, які вже тепер грасують по краю, а решта до „української автокефальної церкви“ історичного або змодернізованого покрою (на Великій Україні ці об'єкти виступають)...

Отже розтіч!

Кожний адрово думаючий Українець повинен бажати, щоб уні-ятська церква в цю велику хвилю

Red. czak „Dilo“ Pr. 843/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karay jak Trybunał prawowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść sławopisma „Dilo“ Nr. 254 (10.536) z dnia 11. listopada 1925 r. pod tytułem: „Prawowitwosna gwarancja“ a) między słowami: orząd... a: A jak podaje „Sławopis“, b) między słowami: wolę osobno zascisnąć... a: I a braty Orząd zawiera amanoz zbrodni § 65 a) ustawy karay uzal dokopana w dniu 11. listopada 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną argu-

dzi zniszczenie całego nakładu i wydał w myń § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zrazem wydaje się nakaz odpowiedzialności redaktorowi tego czasopisma, by ograniczenie niniejsze umieszczał bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonalnie tego nakazu podlega za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Uz. p. p. Nr. 0 z 1863 t. j. zakazanie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 12. listopada 1925 r. Havel.

На хвилях безголовья.

Львів, 15. листопада 1925.

остала сильною твердинею і щоби вищою культурною своєю духовністю та своїм скрісталізованим українським духом благотворно впливала на різні православні церковні формали, які потворилися на Великій Україні. Це природна місія греко-католицької церкви. Ажте тіло, що більш горіло, передає свою теплоту менш горілим тілам. Ніхто не може знати, як у будучності уложаться церковні відносини між Москвою і Києвом.

Можна побоюватися, що Москва не випустить так легко Києва із своїх рук і натискатиме на нього... В таких обставинах для Києва був би найкращий вихід — прилучитися до нашої галицької церкви, до унії.

Але — унія не сміє бути дискредитована! Відносно до наших обставин це значить, що в унії не сміє здійснюватися те, що в ній хочуть бачити Поляки, тільки те, що в ній хочуть бачити Українці.

З тим унія росте, без того трапляється під собою. І в тій великій хвилі, замість щоби бути твердинею і захищати діти нашого народу, вона буде підірваною і потрісканою будовою, яка завалиться і стане гробом не одного з дітей нашого народу, — щоби тут повторилася трагедія, котра формально переслідує наш народ в цілій нашій історії. А. Я.

По широкому світі.

Французькі соціалісти, члени парламенту, поставили спеціальний членок, щоби прийняти постанову про заборону переносити капітали на чужину. Вони мають звернутись до Ліги Націй з проектом придумати міжнародні засоби для припинення скарбових зловживань.

Убито в Софії міського голову Малжарова. Винуватець, що діяв під впливом особистої помсти, застрілений.

СРСР признав нового перського короля, але в самій Персії, з різних частин краю, приходять протести проти цього вибору.

Муссоліні, невдоволений холодно-стриманим становищем англійської преси в справі атентату на його особу, рішив для демонстрації не їхати до Лондону для підпису льокарнських договорів, а вислати делегата Шіальюю.

Японія мобілізує свою флоту, щоби могла виступити кожної хвилини в обороні своїх громадян у Китаю, на випадок, коли християнський генерал Фенг переведе владу державний переворот. Теперішній китайський прем'єр і його цілий кабінет має знаходитись тепер у півоні Фенга; ця англійська звістка покищо неперевірена.

Радянська Україна.

Український Архів.

Президія ВУЦВК-ту і Рада Народних Комісарів затвердили постанову про Центральне Архівне Управління УСРР та про його місцеві органи. Згідно з цією постановою до завдань Центральне управління входять: загальне завідування та керування всією архівною справою на Україні, концентрація архівних матеріалів в установах Центрального управління, продаж архівних матеріалів, що не належать до зберігання та видавання архівних матеріалів і наукових праць, що гоугуються на архівних даних. Центральне управління ділитиметься на два відділи: Архівознавство та Адміністративно-організаційний. Органами Центрального управління є Головне Архівне управління молдавської автономної республіки та Окружні Управління при Окружних Виконавчих Комітетах. („Вісти“).

На мутних хвилях польського безголовья з'явився уряд Вл. Грабського, серед неоманетного безголовья він він свою катастрофальну політику на протязі двох літ і серед загального безголовья упав безсилий, ізнеможений, довівши населення на край пропасти. Ще рік тому різноколірові польські соціалістичні фракції співали йому „осанну!“ — яко дивигунові польської валюти, смілому реформаторові польського економічного життя, спасителеві потрісканої по всіх швах Польщі. А сьогодні? — Сьогодні: „sic transit gloria mundi“, сьогодні відійшов польський диктатор, „сильний чоловік“ — розбитий і поломаний. Та одночасно лишив по собі нужду, — і руїну, нарікання і проклони, смуток і репрізіцію.

Ще тижень тому (на засіданні сойму 10. п. м. в дебати над санаційними законопроектами) пос. Морачевський, представник „революційної“ ППС, ломав кості в обороні польського фінансового Вертера. Він гостро виступав проти критиків фінансово-валютної політики Вл. Грабського:

„Коли слухається таких промов, які вголосили мої попередники, то здавалось би, що всі наші господарські трудності мають одну назву: В л а д и с л а в Г р а б с к і та що з хвилею усунення того прозіваща вони зникнуть. Тимчасом, розглянувшись в краю, бачимо, що положення є значно важче та що не тільки упрощувати собі тих справ способом, що їх релігується до персонального питання: Грабські чи не Грабські“.

Почини такою стану — на думку пос. Морачевського — містяться глибше: Є це нестача грошей і капіталу взагалі. „Санація господарського життя“ редуктується до квестії, звідки взяти золота. Високі податки не є причиною лиха. Колиб їх обнижено, то зросте безробіття. В бюджеті можна зробити ощадності, переслідуючи й винищуючи злочинство. Та коли уряд виступить проти податкових надужит на Гор. Шлеску або проти Гузагану, то негайно буде повалений; коли виступив з ревізією в ПКО, то підписав на себе присуд смерті. Можна теж зробити ощадності у військовій бюджеті, взводячи однорічну військову службу. Та найважливішою річю є закордонна позичка, хоч би найдорожча. Позичка у висоті 600 міль. — то лише частина польського запотребування. Вона може бути лише передішкою, бо по кількох місяцях вичерпається. Тоді пелесіви прийдуть зі своєю фінансовою програмою.

Так борбний соціалістичний вожака політику родини Грабських, політику того уряду, який був кошмаром широких народніх мас. А та політика в скарбовій ділянці — то передбачене заснування державного банку (Банк Польський), спізна і висока „стабілізація“ золотого, безправний, самовільний фискалізм, бундючно-задирчиста митна політика, дика інфляція, нечуване податкове обтяження, нестача праці і заробітку і т. и.

Економічна катастрофа сучасної Польщі — то не прізвисько: Грабські — твердив пос. Морачевскі. Але інакше думав про себе такий сам Вл. Грабскі. Він стверджує упадок авторитету свого уряду, він свідомий того, що персоналізує все лихо, біду і нужду і застерігається,

„Щоби не потребували лякатися мого повороту чи залишення, щоби зникла та мета, до якої стріляється, тому хочу усунутися“.

Коли заважити, що досі Вл. Грабські всею напругою держався обох міністерських фотелів, що з тією метою кривавим грошем згнобленого податника затирав ненасити польську соймових шантажистів, а сьогодні є безсильний, не має вже

що вложити у витягнені до нього руки і відходять, то положення мусить бути крайню незавидне.

Вся економічно-фінансова будова, з таким накладом праці і холдного, безсерпечного змислу, клада на протязі двох останніх літ, остаточно завалилася і розсипалася. Мільонові маси стоять сьогодні у вирі інфляції, яка змагається з кожним днем, перед неминучим банкрутством, тільки без тих ресурсів, які ще були тому два роки назад.

З укладком диктаторського кабінету Вл. Грабського завалилася не лише його фінансова політика, але й абанкрутувала „санація кресів“. Як в економічній ділянці буловано величаву палату польських фінансів і польської валюти, поглиблюючи нужду й пускаючи з тобками годловно селянське населення, так і меншостевим „законодавством“ обдерто непольські народи з останніх тих прав, які їм залишилися були хоч на папері по „заборках“. „Реформістична“ секція для східних воєвідств і національних меншостей і її знамениті проекти, закон з 31. липня 1924, шкільний плебісцит та переміна решток неполь-

Чехословацьчина й СРСР.

Становище Бенеша.

Одною з найважливіших справ чеської політики від часу утабнення чехословацької держави є взаємини її до СРСР. Хто знає, з якими симпатіями й натіями дивилися завісди Чехи в сторону Росії, які перелеті і хвилювання переживала чеська громадська думка в часі останньої російської революції — тому це не видається дивним.

На цю тему говорив на днях д-р Е. Бенеш на одному передзвінорчому зібранні в Празі так: Чехословацькі політичні партії однотипно висказалися ще з весни 1919 р. проти політики інтервенції. Не дивлячись на це, всі вони — з винятком комуністів — виступили й виступають проти метою більшовизму. Чехів інтересує тільки те, щоби якнайскорше прийшло до нормальних відносин між СРСР. й ін. державами. Тому вони спмагають наважання відносин між СРСР. й Європою.

Взаємина Чехословацьчини до „нової Росії“ пособляла в першу чергу обставина, що відроджена чеська держава бажала зберегти життя 60 — 80.000 своїх воєнних полонених, які після світової війни опинилися на безмежних просторах СРСР. Економічні інтереси мали в тих взаєминах другорядну роль.

Признання de iure СРСР. може — на думку Бенеша — тільки прискорити еволюцію більшовизму. На конференції в Генуї він висловлювався проти признання de iure, бо такий погляд відповідав тоді загальному європейському положенню і положенню в самім СРСР. Однак він був за економічними взаєминами з „новою Росією“ і тому Чехословацьчина заклочила в Генуї договір з більшовиками, який опісля підписано. Тим економічним наближенням Бенеш не був ніколи надто захоплений, але рішення в тій справі було наслідком реальної політики, що керується інтересом держави, а не всякими симпатіями чи антипатіями.

Не треба ділити нашого народу — говорить Бенеш — на два табори: славянський і неславянський, русофільський і нерусофільський. Внутрішньо-політичне положення і konieczність піддержувати коаліцію веліла нам бути здержаними в цьому відношенні й рахуватися з поглядом нац.-демократів, чи радше з позицією д-ра Крамаржа. Ми зробили що жертву і припізнали

„ТУРУС“ — ось та „санація кресів“, яку вибудовано на всіх майлянках Польщі й Європи при допомозі невтомного Ст. Тугута.

управління нормальних взаємин з „новою Росією“. Бенеш не годиться з Крамаржем в тому, що нібито Росія найбільше заслужила для відбудови чеської держави; він каже, що найбільша заслуга в тому західних союзників. Царська Росія дала Чехам декілька обіцянок, а позатим нічого. Щойно після революції в Росії було можна організувати армію чехословацьких легіонерів, щойно тоді добились Чехи піддержки для своїх змагань до незалежності.

Свою політику називає д-р Бенеш тільки чехословацькою. Немає що чекати на якусь-там будучу Росію, а треба робити практичну політику з тими славянськими державами, що вже існують. Щодо Росії, то Бенеш вказує на підтримку „русских“ Чехами. Як міністер республіканської і демократичної держави він є проти комунізму. Однак це не може бути перешкодою вести з більшовиками практичну політику, коли 1/2 населення держави, а може й більше, того домагається. Комуністична організація СРСР. є його внутрішньою справою. Ми домагаємось тільки, щоби Росія ставилася з увагою до нашої внутрішньої державної організації.

Окремо звернув д-р Бенеш увагу на те, що радянське правління з ходом часу еволюціонує. Нинішня Радянська Росія вже зовсім інша, ніж та, що була в 1917 році. Він не може будувати закордонної політики на яких-небудь особистих антипатіях і не може робити політики з державою, яка не існує. Тому він мусить робити політику з тою Росією, яка існує.

ГРОМАДЯНЕ!

Чи Ви зложили з нагоди ленту на наших інвалідів? Чи сповнили свій обов'язок суспільної милості? Досі Українське Краєве Товариство опіки над інвалідами у Львові одержало з англо-польської збірки всього 1.100 (тисячу сто) злот. Тимчасом самі постійні місячні рейти для інвалідів вносять 415 злот. Звідкиж узяти на періодичні допомоги сотням наших інвалідів, на протези (штучні ноги), удержання Дома Українських інвалідів, адміністрацію і т. д.? Коли у цьому місяці так мало датків зложено, то чого можна сподіватися пізніше? Наше громадське обов'язання поставити справу заспокоєння наших інвалідів на належну висоту! — 2 УПРАВА УКТОНІ у Львові

